

belijnd stand-
ere kracht tot

oe ook de N.
ter ging, om
bleef ze ons

Voord hielden
lt voor geheel
n we gelooven

erobe van den
maar als het
l hij drang en
Kuyper, als hij
deugden tegen-
die het onder-

tuurlijk, dat de
gave bij zich-
oeder Bentvelt
an nu het den
niet passeeren
zou zijn gemis
u, waarmee hij
st.

speculatie was
verzoeken om
niet van den
Revisoren per-
culatie der uit-
en hun éénig
Heilige Schrift
van meerdere

geacht hebben
bejegenen, in-
en gegaan.
hem toekomt.
teze wijze ver-
lere kieschheid

eld deze onze
am maar hoort
Revisoren zich
maar tot Dr.
eleefde verzoek
u, en die aan
te willen aan-

enpersoon lag
nog onlangs in
over de Heilige
hope voor de
deatvelt gretig

anning bij hem
dat de geest
zou, hem niet

ook, weigerde,
dijk die weige-
as om, en alle
espaard.

cher kon het
is waarlijk niet
boos staart-
an mag, voelt
geen reden is
zoet van het
elegenheid om
licht ontgaan.

stemming des
heen toel niet
druk, dat hier
is niet tot zijn

it, dat de ker-
nog aan zal
overbodig
d eens te doen
leven vergif-
adt, zoo men
scheidt, zoo
veel dat

ediking.

stuk der pre-
meerde volk
as, en het is
ge noeg
ereformeerde

dere predikers,
veglaten of er
bij schijn van

it de Gerefor-
arlijk aan dat
dat Woord
d ontbloeit en
minder aan
t, dat Woord
t Woord zich
a meer drang
e volheid der
n gewaarvor-

En uit dien hoofde is het volmaakt na-
tuurlijk, dat zulk een prediker van de uit-
legging geen werk maakt, bijna nooit com-
mentaren opstaat, en zijn tekst meer be-
schouwt als een aanloop of motto.

De Gereformeerde prediker daarentegen,
die belijdt en gelooft dat de werkingen
des Geestes aan het Woord gebonden zijn,
kan er niet buiten en vindt er zijn kracht in.
Dat Woord is voor hem hoofdzaak. Op
dat Woord komt het voor hem aan. En
zoo kan het niet anders, of hij moet wel
werk van de uitlegging maken, want eerst
door die uitlegging gaat het Woord open,
en toont hem wat er inzit.

Zonder uitlegging is het Woord een ge-
sloten schatkamer, en eerst door die uit-
legging wordt hem de sleutel gebracht, om
in die verborgen kamer binnen te dringen.
Die uitlegging is voor hem dus geen
bijzaak, iets wat eerst al moet loopen, eer
hij aan zijn eigenlijken dienst toekomt, want
zonder uitlegging heeft hij niets, staat hij
er arm en met leegte handen bij, en het is
eerst dank zij die uitlegging, dat hij rijk
wordt, rijk aan stof, rijk aan gedachten,
rijk aan inhoud van allerlei geaardheid.

Juist hierin lag dan ook de reden, waar-
om het Gereformeerde volk steeds zoo
ernstig op een degelijke uitlegging aan-
drukt.

Immers men merkte al spoedig, dat de
predikers die haar verzuimden, met wat
gloed ze ook spraken, jaar in jaar uit in een-
zelfde kring van gedachten omtrafden.

Hierbij had wel de één een rijker reper-
toire dan de ander; ook wisten enkelen er
meer bij te brengen; maar ten slotte kwam
toch dezelfde kring van gedachten altoos
weer terug.

Wel met een anderen tekst, en met een
andere indeeling; maar wat de stof zelve
aangaat, in het wezen identiek.

Die andere predikers daarentegen, die in
den bodem van het Woord ingroeven en
week aan week nauwkeurig dat Woord ont-
sloten, leden aan dat euvel niet. Want wel
hadden ook zij enkele leidende gedachten,
die telkens terugkeerden, maar de inhoud
was toch telkens anders en nieuw, niet door-
dat hun geest zoo rijk was, maar omdat ze
uit zoo rijke bron putten.

Al was zulk een prediking dan ook min-
der overspannen, minder wegstreepend,
en minder gekruidd, ze bleef op den duur toch
voedzamer, degelijker, meer de ziel ster-
kend, en de gemeente kwam vooruit.

Men merkte dat verschil van gemeente
tot gemeente, vooral zoo dezelfde Dienaren
er twaalf, twintig en meer jaren het Woord
bedienden. Dan toch waren in die één ge-
meente, waar van de uitlegging geen werk
werd gemaakt, zelfs de ouden van dagen
nog bij de eerste beginselen blijven staan,
terwijl in die andere gemeente, waar de uit-
legging week aan week doorging, zelfs de
jongeren van jaren reeds aan de vaste spijze
waren.

Het is zoo, ook bij die uitlegging is vaak
de verkeerde weg ingeslagen. Er zijn ook
voorbeelden van predikanten, die de ge-
meente een kwartier lang ophielden bij een
geschilpunt, dat voor de zaak niets ateed,
en dat beslist moest worden met geleerde
betogen, die over aller hoofd heengingen;
en zulke uitlegging sticht niet, maar doet
de gemeente versteenen.

Maar dat is dan ook geen uitlegging, al
noemt men het zoo. Dat is haarklooverij en
peuterij, welke beide op den kansel mis-
plaatst zijn.

Uitleggen is: den inhoud die schuilt, voor
den dag brengen. Van een tekst, die een
indruk maakte, alsof er niets inzat, aantoonen,
wat rijke inhoud er in schuilt; en dat zoo
doen, dat de gemeente voelt: »De predi-
ker brengt het er niet bij te pas, en legt
het er niet in, maar hij trekt het er metter-
daad uit!»

Iets waar te meer nadruk op moet val-
len, omdat er juist op dit punt zoo vaak
misverstand heerscht.

Een misverstand hierin bestaande, dat
men zich inbeeldt: Uitlegging komt dan
alleen en slechts in zooverre te pas, als er
met opzicht tot den tekst uiteenlopende
gevoelens bestaan, of ook voor zoover er
uitlegkundige moeilijkheden in zitten.

Loopt een tekst vlot, en liggen er geen
knopen in de beelden, dan is, zoo want
men op dat standpunt, uitlegging niet
noodig.

Dit zou er dan op uitloopen, dat de
klare woorden der Schrift geen inhoud
hadden, en dat de rijke schat in min of
meer duistere plaatsen was te zoeken.

Verstaat men daarentegen eens en voor
al, dat de uitlegging ook wel bedoelt,
den zin en het verband der woorden toe
te lichten, maar toch veel meer nog om
den schat, den rijkdom die in het Woord zit,
van binnen naar buiten te brengen, dan
voelt men terstond, hoe de uitlegging bij
niet een tekst kan geniet worden, en hoe
een predikatie zonder uitlegging gelijkstaat
met een redevoering waarvoor niet het
Woord maar eigen vondst de stof leverde.

Komt daarentegen de uitlegging tot haar
volle recht, opent en ontsluit ze het Woord,
en gunt ze ons inzicht in den schat, die in
dat Woord voor ons ligt, dan volgt juist
hieruit, dat uitlegging alleen niet genoeg
is, en dat in de tweede plaats de vraag
komt, wat de prediker, en onder zijn lei-
ding, de gemeente, alsnu met dien opge-
graven schat heeft te doen.

Eenparigheid in den Liturgischen dienst.

Een vorig maal brachten we, naar aan-
leiding van een ingezonden vraag, slechts
met een uiterst kort woord de *Liturgische
quaestie* ter sprake, en komen daarom thans
op dit niet zoo onbelangrijk onderwerp nog
even terug.

De quaestie, die het hier geldt, komt er
practisch op neer, of de Dienaar des Woords

bij de bediening der sacramenten, bij be-
vestiging in het amot of in het huwelijk,
bij zegenspreken en zooveel meer, vrij is,
om van de woorden der Liturgie af te wijken,
of wel dat hij gehouden is, die woorden
stiptelijk te eerbiedigen.

Hierover nu heerscht van oudsher twee-
lei zienswijze in onze kerken. Enerzijds
achte men, dat de Dienaar in strengen zin
gebonden was, en anderzijds dat hij vrij
was hier en daar af te wijken.

De uiterste meening, dat alle Liturgische
vastheid schaadde, en uit dien hoofde alle
formulieren afgeschafte, is in onze kerken
wel hier en daar opgedoken, en zelfs door
mensen van invloed verdedigd; maar heeft
nooit *geheerscht*.

De gang van zaken was namelijk deze,
dat de eerste Gereformeerden opgevoed wa-
ren in een kerk, die onder Rome's invloed
geklonken was in een Liturgischen dienst,
die elke vrijheid van beweging afsneed.

Toen nu de Gereformeerden hun eerste
samenkomsten hielden, moest wel het geheel
vrij woord heerschen, ten deele uit reactie
tegenover de strengheid der Roomsche
Liturgie, en ten deele wijl alles nog onge-
ordend lag, en er dus geen formulieren
waren.

Toch heeft en Calvijn en hebben onze
Nederlandsche Dienaren, al spoedig inge-
zien, dat geheel deze voorloopige toestand
niet kon bestendig worden, en men dien-
tegevolge op het ontwerpen van een eigen
Liturgie bedacht geweest.

Dank zij Calvijn, a Lasco's en Dathens
bemoeiingen, zijn dan ook onze kerken al-
leens in het bezit van zulk een Liturgie ge-
komen, en mag met vreemde geconstateerd
dat deze Liturgie in hoofdzaak nog steeds
in onze kerken gebruikt wordt.

Slechts dient het erkend, dat het *opstel-
len* en het *invoeren* van deze Liturgie uit-
enliep.

Daardoor toch is het drieledige ongerief
ontstaan, dat onze Liturgie *onvolledig* is,
dat haar *tekst* zoo moeilijk is vast te stel-
len, en dat er over haar *gebruik* zekere
onzekerheid bleef zweven.

Ze bleef *onvolledig*, want ze geeft feitelijk
niet anders dan formulieren voor allerlei ge-
beden en voor kerkelijke handelingen; maar
ze bevat niet een vaste regeling of ordening
van den Dienst in de samenkomst der ge-
loovigen.

Haar *tekst* tobt, omdat ze niet officieel
in allen deelen is vastgesteld.

En haar *gebruik* is *zwervend*, omdat dui-
delijke, officieele bepalingen desaangaande
ontbreken.

In 1574 op de Provinciale Synode van
Dordrecht poogde men wel vaster pad te
vinden, en schreef men voor, niet welk
volum de prediker den Dienst openen, en niet
welke zegenspreuk (uit Num. 6) hij dien be-
sluiten zou, en zooveel meer. Doch onze
nationale Synoden hebben dit niet kunnen
doorzetten.

Er was, door het gemis aan regeling in
den aanvang, allerwegen in den lande zekere
verscheidenheid van gebruik ontstaan, en
deswege achtte men dat veel van dien aard
»in de vrijheid der kerken» moest worden
gelaten, in de stille hoop, dat de eenparig-
heid vanzelf wel komen zou.

Ongeklagterwijze echter is toen die »vrij-
heid der kerken» verlopen in »vrijheid der
predikanten», en hierdoor is zekere losheid,
haast zeiden we, slordigheid, ingeslopen, die
nu nog op min goede wijze nawerkt.

Nu zou hierin later wel beter orde zijn
gebracht, indien niet in Engeland een strijd
ware uitgebroken, die ook op onze kerkelij-
ke toestanden invloed had.

In de dusgenaamde Engelsche kerk na-
melijk werd het Liturgische element, schier
op Roomsche wijze, overdeven. Dit werkte
bij de Puntinen en Independenten, en met
name bij de Schotten een geweldige reactie
tegen wat men *»Cant»* noemde. En over-
mits nu de geschriften der Puntische en
Schotsche godgeleerden veel ten onzent ver-
taald en gelezen werden, won op niet zoo
kleine schaal ook onder onze Gereformeerden
de meening veld, dat alle Liturgische vast-
heid uit den Boze was.

De diepere vraag die hier achter school
raakte de wijze waarop de werking van den
Heiligen Geest in de ambtelijke bediening
toegaat.

Die werking verstond men in menigen
kring als een uitsluitend rechtstreeksche en
volstrekte.

Een prediker, die optrad, moest ophou-
den zich zelf te zijn en geheel instrument
van den Heiligen Geest worden, zoodat het
de Heilige Geest was die in en door hem
sprak, bad en lofzong.

Deze opvatting lag geheel op dezelfde
lijn met de meening, dat een prediker zich
niet voor den Dienst voorbereiden mag, maar,
staande op den kansel, zich louter over heeft
te geven aan de drijving en inspraak van den
Heiligen Geest.

En natuurlijk, had die meening goeden
grond, en mocht metterdaad aangenaam,
dat een prediker op den kansel een geheel
lijdelijk instrument van den Heiligen Geest
is, zoodat de Geest door hem bad en sprak
en handelde, dan zou elke Liturgie onge-
rijmd, en elke voorgeschreven formule dwaas-
heid zijn.

Het behoeft intusschen nauwelijks herin-
nerd, dat geheel deze voorstelling op mis-
verstand en dwaling berust.

Zulk een rechtstreeksche en volstrekte
inwerking van den Heiligen Geest in de
ambtelijke bediening greep wel plaats bij de
Profeten en Apostelen, maar grijpt niet plaats
bij de Dienaren des Woords.

Wel moet erkend, dat een Bediening des
Woords, waarin geen vonken des Geestes
glanzen, te kort schiet, alsmede dat Diena-
ren die een rijk geen-leven hebben ook de
gemeente meer verrijken, dan predikers
die nog zoo veelzins buiten de zaak staan;
maar de werking des Geestes in de amb-
telijke bediening is en blijft toch een *hel-
pende* werking, die bij het werk van Christus

bijkomt, om dit te verhelderen, te bezielen,
en toe te passen.

Het uitgangspunt moet daarom altoos in
het Woord gezocht, en moet niet een lij-
delijk wachten, maar een inspannend zich
voorbereiden zijn, en alle Dienst is en blijft
deswege aan den regel gebonden, dat »de
Geest het uit het Zijne neemt en het u ver-
kondigt».

Moet uit dien hoofde geheel deze voor-
stelling van een predikatie des Heiligen Gees-
tes, die op elk oogenblik den prediker in-
geluisterd zou worden, geheel opzij gezet,
dan rijst nu in de tweede plaats de vraag,
waarin het Liturgisch gebruik in Christus
kerk zijn grond en oorsprong heeft.

Predikatie en Liturgie staan, gelijk ieder
terstond gevoelt, ten deze lijnrecht tegen-
over elkander.

De predikatie gaat van den predikant uit,
de Liturgie komt tot hem. Hij stelt zijn pre-
dikatie, de Liturgie is *waar hem* gesteld. In
de predikatie spreekt hij *zijn eigen* woord,
in de Liturgie het *woord der kerken*.

En op dat laatste nu komt het hier juist aan.
Er is in de kerken één, de eeuwen door-
gaand, en alle plaatsen omvattend leven.

Wel hebt gij in dat aan allen gemeene
leven ook weer uw eigen persoonlijk leven,
maar toch dit persoonlijke leven kwam uit
dit gemeene leven op, en blijft er een deel
van uitmaken.

Hoe ook de personen wisselen, de ge-
meente blijft de één en dezelfde gemeente
van Christus.

Zit gij dus des morgens of des avonds
in uw bepaald kerkgebouw neder, dan
is er toch een band, die ongezien u ver-
bindt met alle andere geloovigen, die in
andere kerkgebouwen en in andere steden
of dorpen God loven, en het is één oer-
ande der aanbidding die elken Sabbatmorgen
en elken Sabbatavond voor den Heiligen
opklimt.

De profetie bij Jesaja: »Van alle einden
der aarde hooren wij psalmzingen» is in
vervulling gegaan.

En niet alleen dat ge zoo in levensver-
band staat met al die andere geloovigen,
maar ge staat evenzoo in verband met de
gemeente die *was*, en niet de gemeente die
komt zal.

Het zij dezelfde psalmen die zij zongen,
en die gij hun namigt, en die uw kinderen
zullen zingen na u.

Het is hetzelfde *Onze Vader*, dat gij bidt,
en dat zij baden, en dat uw kinderen u
leerden nazeggen.

Het: »Ik loop u in den Naam des Va-
ders en des Zoons en des Heiligen Geestes»
is eeuw na eeuw uitgeroepen, gelijk het over
u in uw Doop uitging en gejuig bij het
hoorden uitroepen over uwe kinderen.

En ook aan den heiligen Dinsch is sinds
eeuwen door het volk des Heeren bij het
gebroken brood en bij den vergoten wijn
dezelfde zoete, heilige taal beluisterd.

Wetnu, dit *gemeenschappelijke* leven der
kerken is het, hetwelk in den Liturgischen
dienst tot uiting komt.

De prediking is particulier. Voor elken
Zondag, in elk dorp, in elk kerkgebouw
anders. Wel een zelfde waarheid brengend en
een zelfde heil toepassend, maar in taal en
vorm geheel verschillend.

Daarentegen is al het overige *niet* parti-
culier, *niet* bijzonder, *niet* individueel, maar
voor allen een, een door alle eeuw en een
aan alle plaatsen.

Hier ligt dus het verschil en de tegen-
stelling, en dit nu maakt dat de prediker
in de predikatie *zijn eigen taal* moet spreken,
maar in het overige *de taal der kerken*, ter-
wijl tusschen die beide in het *gebed* staat.

Immers voor Gods aangezicht zich stel-
lende, heeft de gemeente waarin gij neerzit,
deels een stoffe van lof en dankzegging en
ameeking met de gemeente van alle eeuw
en plaats gemeen, maar ook deels eigen
nooden, eigen zonden, eigen uitingen van lof
en liefde voor haar God.

Bij het *gebed* eischt uit dien hoofde de
aard der zaak, dat er tweeërlei gebed zij.
Ten eerste het gebed dat men meebidt met
en nabidst aan alle kerken van Christus,
en ten tweede het gebed dat men bidt uit
eigen zieleddrang, uit eigen nood, en in ver-
band met het eigenaardige woord der pre-
dikatie.

Jammer slechts dat juist op het punt van
het gebed de strijd vaak zonder deze zoo
noodige onderscheiding gestreden is. Dan
wilde de één *niets* dan het formuliergebed,
de ander *niets* dan het vrije gebed. En men
zag niet in dat de juiste oplossing hier in
de juiste onderscheiding ligt, tusschen het
gebed dat u met alle kerken *gemeen*, en
het gebed dat u als plaatselijke kerk en in
dat kerkgebouw *maamgekomen, particulier* is.

Feitelijk zijn ten onzent dan ook bijna
alle formuliergebeden in onbruik geraakt,
behalve bij de bediening van Doop en
Avondmaal. De overige gebeden van onze
Liturgie beschouwt men als niet geschreven.
En het is al veel, dat bij de kerkeraden,
classen en synoden het formuliergebed weer
meer in zwang komt.

Maar overigens is de afschaffing van alle
oort gebed bij ons zoo radicaal toegegaan,
dat er tal van kerken zijn, waarin het *Onze
Vader* zelfs soms maanden lang niet gebeden
wordt.

Is hiernee nu de grond en de stand
van het geschil genoegzaam blootgelegd,
dan zij er tevens op gewezen, hoe ook hierin
allerlei sonderlinge neigingen zich mengen.

Reeds in het gebruik der woorden komt
dit uit.

Een *gebeden* of een *vrij gebed*, een ge-
bed uit het *»boekje»* of een gebed uit
»den Geest», zijn uitdrukkingen die genoeg-
zaam toonden, dat er zonde in het spel was.

Stelt ge toch *»gebeden»* en *»vrij»* tegen-
over elkaar, dan ligt het voor de hand, dat
op het gebundene zekere blaam rust, en
dat het vrije voorkomt als iets edels en
begeerlijks.

Zijn we niet *»vrijgemaakt?»* moeten we
niet staan in de *»vrijheid»* van Christus? —

en hoe zou men dan van die gebonden
gebedjes uit een boekje gaan opzeggen?
Is dat iets anders, zoo vroeg men, dan
paapegaaiwerk?

Had men daarentegen in plaats van die
valsch tegenstelling de *ware* tegenstelling
genomen, van de taal der kerken en de
taal van den speciaal *Dienaar*, de uiting
van het *gemeenschappelijke* en van het
bijzondere leven, dan zou de uitwerking
heel anders zijn geweest, en het betrekkelijk,
maar dan ook deugdelijk recht der Liturgie,
der Liturgische geboden en der Liturgische
taal erkend en gevoeld zijn.

En dan was er nog een ander middel,
waardoor Satan de geestelijke kracht der
Liturgie bestriden heeft, door namelijk
aan de jeugdige Dienaren in te fluisteren,
dat deze formulieren een soort van *noed-
hulp* voor hen waren, omdat zij nog niet
ver genoeg waren, om uit zich zelf te bid-
den en met eigen taal te spreken.

Die fluistering nu had geen ander ge-
volg, dan dat de jeugdige Dienaar gepri-
keeld werd, om te toonen dat hij dat *wel
kon*, en in het gebruik van het formulier
iets *verderend* zag.

Het formulier lezen was »een lesje opzeg-
gen», en dat was goed voor kinderen of min-
der welbespraakte lieden, maar had geen zin
voor mannen die zoo goed ter tale waren,
en daarom moest het formulierboek gede-
gradeerd.

Iets wat ook tengevolge had, dat waar
geheel weglaten van het formulier bij
Doop en Avondmaal althans niet goed ging,
men het formulier dan nog wel las, ja,
maar hoe?

Het werd niet meer gelezen, maar afge-
raffeld, zoodat niemand er iets aan had, en
ieder verlangde dat het maar uit was. Om
aan dien wensch te gemoet te komen, liet
de prediker er dan maar heele brokstuk-
ken uit; dat bekorste. Stond er iets in, dat
hem niet aanstond, of dat hij niet begreep,
dan las hij het anders dan het er stond.
En als het uit was, dan begon hij zelf als
Dienaar weer te spreken, en dan moest het wel
den indruk maken, dat hij het veel beter
deed, dan dat zielloze formulier.

Zoo nu kwam de meest grenzenloze wil-
keur tot heerschappij, een wilkeur, die ten
slotte zoo ver ging, dat de predikant zich
niet ontzag zelfs in de Doopsformule en
in de inzettingenwoorden van het heilig
Avondmaal allerlei naar eigen goeddunken
te veranderen.

De vrijheid der kerken was sinds lang
verdwenen, en een ieder had het voor lief
te nemen, zooals de prediker het goed vond
den Dienst in te richten.

Een wilkeur, die in het eind tot stelsel
verheven, niet zelden denzelfden prediker
gedurig op en neer deed gaan.

Dezelfde Dienaar deed het nu eens *zui-
den*, dan weer *zoo*, al naar het hem op het
oogenblik zoo *inviel*.

KUYPER. Uit de Pers.

Dieptinnig merkt Da. Gispin aan zijn onder-
stelden vriend op:

Democratisch is het echte Calvinisme en toch
ook weder zoo aristocratisch, dat het niet zelden
uit de hoogte op anderen neerziet, die op een
dwaalend standpunt leven en de rechte kommis-
sies Gods en huns zelfs niet hebben, niet »diep in-
geleid» zijn, en de verhooging des geloofs niet
doorgroonden.

Dit komt al duidelijk uit bij de prediking des
woords.

Wij prediken eigenlijk alleen of bijna alleen
voor theologen, voor godgeleerden. Elk wel onder-
wezen lid onzer gemeente is theolog. Hij geniet
de prediking des woords bijna niet; hij contras-
teert ze. Hij analyseert en kritiseert, en stelt zich
telkens de vraag: »wat kan ik daarvan inbrengen?»
Bijzondere is het een tevensstelling als de prediking
zoo is, dat er nu eens niets tegen ingebracht kan
worden. Men disputeert gaarne met de dienaren
des woords gelijk op, zonder zich door het gezag
van den leenaar gebonden te gevoelen of dat
practisch te eerbiedigen.

Hebben de dienaren des woords nu niet een
groot mate van menschenkennis, zachtmoedigheid,
lijfzaamheid en standvastigheid, dan ontstaat spoed-
dig tweeledig onheil.

Of er ontstaan allerlei onangename conflicten
tusschen den leenaar en zijn hoorders; of de die-
naren geven hun gezag prijs, werpen den inhoud
van hun ambt weg, en pynigen zich met de vraag:
hoe moet ik toch prediken, op aan mijne ge-
meente welgevallig te zijn?

Dat door dit al te sterke theologiseeren veel
vrucht van den dienst des woords verloren gaat,
ligt voor de hand. Men ontvangt het woord niet
meer als Gods woord, maar als het woord van
een mensche. Terwijl aan de andere zijde het ge-
vaar ontstaat om, naar de wet der tegenwerking,
alle theologiseeren te vernemen, ja zelfs af te
keuren en tegen te staan, en alleen de ethische
zijde der geopenbaarde waarheid in het oog te
vatten, met sterken drang tot allerlei dwalingen,
waarin men dan beweert, dat eigenlijk het Chris-
tendom bestaat. In de kerkregering is de mach-
theid zoo mogelijk nog groter. Hier vooral
liggen de »democratische klappen», waar het
gehele der kerk zoo lichtelijk op loopt.

Volgens de leer der Schrift berust het gezag
over de kerk oorspronkelijk en alleen bij haar Hoofd
en Koning den Christus Gods.

De Christus is echter waarlijk zichtbaar en plaats-
lijk van de aarde naar den hemel opgevoerd, en
bewijst zich daar het Hoofd zijner Christelijke Kerk,
door hetwelk de Vader alle dingen regeert.

Plaatsbekleeders op aarde heeft Hij niet gegeven.
Maar Hij heeft aan zijne gemeente gegeven die-
naren des woorts en onderlingen, om naar te
regereen naar zijnen wil, om in het beschreven
woord Gods geopenbaard.

De opzieners en onderlingen worden niet door
een boven de gemeente staande macht naar toe-
gevoerd en over haar aangesteld, maar komen
uit de gemeente zelve op.

Degenen die daartoe door den Heere bestemd
zijn, worden geroepen, hetzij door de gehele ge-
meente, in haar kerkeraad, verzoekenwoordig, hetzij
door een persoonlijk stemming van de leden
der gemeente zelve, en nooit in het amte gesteld
zonder toestemming der gemeente.

Di was en is de regel in de Gereformeerde
kerken. Een regel, waarin het democratisch karakter
van deze kerkregering zich scherp onderscheidt
van het monarchaal en aristocratisch karakter van
het Roomsche stelsel, en in het hart ook staat
tegenover het Haagsche Synodale stelsel.

Dere altoos in het amte gestelde opzieners en
ouderlingen hebben nuchter aan het woord Gods en de
sacramenten in de gemeente te bedienen, en de
tucht te oefenen en zondadige regelingen te ma-
ken, als voor het welzijn der gemeente, de eer-
lijkheid en de uide noodig geacht worden, in be-
paalde omstandigheden en voor bepaalde tijden.

En de gemeente is verplicht haren opzieners
onderdanig te zijn, de onderlingen die wel regeren
dubbele eer waardig te achten, voornamelijk die
arbeiden in het woord en in de leer, en zich in
alles met behoorlijke gehoorzaamheid te onder-
werpen.

Maar daarbij moeten de opzieners voor tweedeli-
kwaad zich wachten.

Ten eerste voor het groote kwaad van machts-
misbruik, door wetten te maken en verordeningen
in het leven te roepen, en daarmee de consciën-
ten der menschen te binden, die Christus niet ge-
boden heeft, of die in openbaren strijd zijn met het
geopenbaarde woord Gods.

Het was dan ook ten allen tijde een geldende
regel onder de Gereformeerden, dat kerkelijke
wetten alleen in zooverre de consciënse binden,
als zij niet strijden met Gods woord, en niet ver-
der binden dan dat woord bindt. Wetten,
als bij de Perzen en Meden, bestaan in de Gere-
formeerde kerken niet, en mogen althans niet be-
staan, en in middelmatige dingen mag men nooit
elkanders vrijheid belemmeren.

Een ander kwaad is hierin gelegen, dat de op-
zieners zich beschouwen als deputés, afgevaardigden
van het volk, groepen om den volkwil uit te
voeren en aan de gemeente te vragen: wat wilt
gij, dat ik doen zal?

Dit kwaad ontstaat uit de verkeerde gedachte,
dat, wij die opzieners door de gemeente gekoren
worden, zij ons ook verplicht zijn den wil van de
hele plaats en als regel voor hunne handelingen
en besluiten te eerbiedigen, ja